

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ที่มุ่งศึกษาสำรวจทัศนคติของเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานเพื่อการเกษตรด้านความคิดเห็นและความเชื่อมั่นที่มีต่อการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้การศึกษามีวัตถุประสงค์ที่กล่าวไว้ ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ของการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยประชากรและขนาดตัวอย่าง กรอบแนวคิดการศึกษาและตัวแปรที่ศึกษา ข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือและการใช้เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอผลการศึกษา โดยมีระเบียบวิธีการศึกษาดังนี้

3.1 ระเบียบวิธีการวิจัย (Research methodology)

3.1.1 ข้อมูลและแหล่งของข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ระดับรายได้ พื้นที่ถือครอง ค่าใช้จ่าย แรงงาน การรับน้ำชลประทาน ความผูกพันต่อท้องถิ่นชนิดของพืชที่ปลูก การรับรู้ข่าวสาร ความสัมพันธ์ การเข้าร่วมกิจกรรม และระยะทางของคลองซอย เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติหาความแตกต่างกับทัศนคติ ความความคิดเห็น ความเชื่อมั่นในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรของ อบต.

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา เก็บรวบรวมได้จากรายงาน เอกสารและสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

3.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ทำการศึกษาค้นคว้า ได้แก่เกษตรกรผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่วัง - กี่วม คลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้ายที่ทำเกษตรกรรม

รวมทั้งสิ้น 891 ราย แยกเป็นในเขตพื้นที่ อบต. บ้านเสด็จ รวม 660 ราย ได้แก่คลองซอย 1 จำนวน 201 ราย คลองซอย 2 จำนวน 459 ราย และเกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมในเขตพื้นที่ อบต. พิชัย รวม 231 ราย ได้แก่ คลองซอย 3 จำนวน 231 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Stratified Random Sampling)

เหตุผลในการเลือกกลุ่มประชากรดังกล่าว เนื่องจากเป็นพื้นที่ทำการเกษตรที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่วัง - กี้วลม สามารถบริการจัดสรรน้ำให้ได้ใกล้เคียงกัน และพื้นที่ไม่อยู่ในเขตสุขภาพและเขตเทศบาลเมืองลำปาง

ตารางแสดงจำนวนตัวอย่าง

คลองซอยสายที่	จำนวนสมาชิก	พื้นที่จัดสรรน้ำ (ไร่)	จำนวนตัวอย่าง
บ้านเสด็จ			
1	201	1,690	62
2	459	2,100	142
รวม	660	3,790	204
พิชัย			
3	231	1,680	72
รวมทั้งสิ้น	891	5,470	276

ขนาดของตัวอย่าง

ขนาดตัวอย่างของประชากรที่ศึกษาใช้วิธีการคำนวณของ Taro Yamane กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 276 ตัวอย่าง ดังนี้

เกษตรกรทำการเกษตรในพื้นที่ อบต. บ้านเสด็จรวมทั้งสิ้น 204 ตัวอย่าง ได้แก่ คลองซอย 1 จำนวน 62 ตัวอย่าง คลองซอย 2 จำนวน 142 ตัวอย่าง

เกษตรกรทำการเกษตรในพื้นที่ อบต. พิชัย รวม 72 ตัวอย่าง ได้แก่คลองซอย 3 การคำนวณตัวอย่างของ Taro Yamane

$$\frac{N}{1+(e)^2}$$

N = ประชากรทั้งหมด

e² = ความคลาดเคลื่อน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่จะทำการสุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรที่ทำการเกษตรและได้รับการจัดสรรน้ำจากคลองชลประทานสายใหญ่ฝั่งซ้าย โครงการฯ แม่วัง – กี้วลม ตามพื้นที่ปกครองของ อบต.

1. ประชากรที่ทำการศึกษาแบ่งเป็น 5 กลุ่ม (อบต.) ตามเส้นทางคลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้าย โครงการฯ แม่วัง – กี้วลม
2. ประชากรที่แบ่งไว้ทำการคัดเลือก (Cluster Random Sampling) ได้จำนวน 2 กลุ่มได้แก่ พื้นที่ อบต. บ้านเสด็จ และ อบต. พิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
3. ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ที่มีพื้นที่รับน้ำเต็มคลองซอยเพื่อทำการเกษตร ตั้งแต่ 1,500 ไร่ถึง 2,500 ไร่ ตามสายของคลองซอย ได้แก่ อบต. บ้านเสด็จ คลองซอยที่ 1 และ 2 และ อบต. พิชัย คลองซอยที่ 3
4. ใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) จากจำนวนเกษตรกรที่ได้ทำการคัดเลือกไว้ โดยมีช่วงห่างของสมาชิกตัวอย่างแต่ละรายเท่ากับ 3 โดยใช้วิธีการนับตามลำดับจากบัญชีรายชื่อเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน

สัดส่วนตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

$$\text{ตัวอย่างแต่ละกลุ่ม} = \frac{\text{ประชากรแต่ละกลุ่ม} \times \text{จำนวนตัวอย่างที่ต้องการ}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ช่วงห่างของตัวอย่าง

$$\text{ช่วงห่าง} = \frac{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}{\text{จำนวนตัวอย่างที่ต้องการทั้งหมด}}$$

3.2 เครื่องมือและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการทรัพยากรน้ำ การรวมกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน โครงสร้างหน้าที่บทบาทของ อบต. การทำการเกษตรเป็นอาชีพ เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแบบสอบถาม

2. ขอบเขตของแบบสอบถามจะเกี่ยวข้องกับระดับรายได้ พื้นที่ถือครอง ค่าใช้จ่าย แรงงาน การรับน้ำชลประทาน ความผูกพันต่อท้องถิ่น ชนิดพืชที่ปลูก การรับรู้ข่าวสาร

ความสัมพันธ์ การเข้าร่วมกิจกรรม และระยะทางจากคลองชอยถึงพื้นที่ทำเกษตรกรรม ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติ ด้านความคิดเห็น และความเชื่อมั่น ที่มีต่อการจัดการน้ำของ อบต.

3.2.2 ชนิดของเครื่องมือ

การศึกษาครั้งนี้จะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลโครงสร้างของแบบสอบถามสร้างขึ้น โดยยึดวัตถุประสงค์ของการศึกษาเป็นเกณฑ์ โดยชุดของข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นชุดของคำถามเพื่อรวบรวม ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลัก และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน จำนวน 6 ข้อ โดยให้เลือกตอบคำตอบเดียว

ตอนที่ 2 เป็นชุดของคำถามเพื่อรวบรวม ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ระดับรายได้ พื้นที่ถือครอง ค่าใช้จ่าย แรงงาน พื้นที่ได้รับน้ำชลประทาน ความผูกพันต่อท้องถิ่น ชนิดพืชที่ปลูก การรับรู้ ข่าวสาร ความสัมพันธ์ การเข้าร่วมกิจกรรม และระยะทางจากคลองชอยถึงพื้นที่ทำเกษตรกรรม จำนวน 15 ข้อ โดยให้เลือกตอบคำตอบเดียว

ตอนที่ 3 เป็นชุดของคำถามเพื่อรวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติ ด้านความคิดเห็น และความเชื่อมั่น ที่มีต่อการจัดการน้ำของ อบต. จำนวน 20 ข้อ โดยใช้วิธีการแบบ Likert scale ให้เลือกตอบคำตอบเดียวจาก 5 ระดับ

3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. วัดความตรงด้านเนื้อหา (Validity) โดยการนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ปรึกษาการวิจัยตรวจสอบแก้สำนวนภาษาที่ใช้ให้ชัดเจนรัดกุมและครอบคลุมเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ และทำการปรับปรุงจนได้แบบสอบถามที่ดี

2. นำแบบสอบถามที่แก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้วทำการทดสอบเก็บข้อมูล (Try out) จากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ อบต. อื่นจำนวน 30 ราย แล้วนำผลที่ได้มาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ ครอนบาค (Cronbach,1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านความคิดเห็นเท่ากับ 0.83 และด้านความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

3.ปรับปรุงข้อความและรูปแบบจนได้เครื่องมือวัดที่มีประสิทธิภาพก่อนจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลจริง

5. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด

3.4 วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัย จากบัณฑิตศึกษาสถาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นายอำเภอเมืองลำปาง องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โครงการฯ แม่วัง - กัวลม เพื่อขอความร่วมมือให้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. เพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามจำนวนตัวอย่างที่ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยนักวิจัยซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโทวิชาชีพชั้นสูง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตลำปาง ที่ผ่านการอบรมวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้คัดเลือกไว้

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยมีการติดต่อนัดหมายล่วงหน้ากับผู้นำชุมชนให้ช่วยประสานอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกร ผู้นำชาลประทาน ได้จำนวนแบบสอบถาม 300 ชุด นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องและแยกแบบสอบถามที่สมบูรณ์

3.5 การประมวลผลข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาดำเนินการดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออกเพื่อทำการสอบถามแก้ไข

2. การลงรหัส (Coding) นำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้วมาลงรหัสตามที่ได้กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า

3. การประมวลผลข้อมูล ข้อมูลที่ลงรหัสแล้วได้นำมาบันทึกโดยใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ เพื่อการประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistic Package for Social Sciences หรือ SPSS) โดยการแจกแจงความถี่ของทุกตัวแปรแล้วคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) ตัวแปรที่วัดได้เชิงปริมาณ (Quantitative variable) ใช้ค่าสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive statistics) ทั้งการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Measures of central tendency) และการวัดการกระจาย (Measure of dispersion)

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลแบบสอบถามที่ได้ทำการสอบถามเรียบร้อยแล้ว มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถาม
2. ตรวจสอบให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อของแต่ละตอนและลงรหัส
3. แจกแจงข้อมูลตามกลุ่มตัวแปรที่ศึกษา
4. ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ คือ SPSS ดังนี้
  - 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลทำการวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย
  - 4.2 ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมทำการวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย
  - 4.3 ข้อมูลทัศนคติ ด้านความคิดเห็นความเชื่อมั่นทำการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย
  - 4.4 การทดสอบสมมติฐานปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับทัศนคติ ด้านความคิดเห็น ความเชื่อมั่น โดยการทดสอบ Analysis of Variance (ANOVA)
5. รวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูล จัดกลุ่มแล้วนำไปแปลผลต่อไป

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังนี้

3.7.1 ค่าสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย

1. การวัดระดับความคิดเห็นและความเชื่อมั่นของเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นตัวอย่างสำหรับการวิจัยนี้ มีหลักเกณฑ์ดังนี้

ระดับ 5 มากที่สุดหรือเห็นด้วยมากที่สุดหรือเชื่อมั่นมากที่สุด

ระดับ 4 มากหรือเห็นด้วยมากหรือเชื่อมั่นมาก

ระดับ 3 ปานกลางหรือไม่แน่ใจ

ระดับ 2 น้อยหรือเห็นด้วยน้อยหรือเชื่อมั่นน้อย

ระดับ 1 น้อยที่สุดหรือเห็นด้วยที่น้อยหรือเชื่อมั่นน้อยที่สุด

2. ค่าร้อยละ (Percentage)

เกณฑ์การจัดระดับค่าเฉลี่ย เกณฑ์การจัดระดับค่าเฉลี่ยผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังนี้ (Best, 1986)

4.55 – 5.00 มากที่สุดหรือเห็นด้วยมากที่สุดหรือเชื่อมั่นมากที่สุด

3.55 – 4.54 มากหรือเห็นด้วยมากหรือเชื่อมั่นมาก

2.55 – 3.54 ปานกลางหรือไม่แน่ใจ

1.55 – 2.54 น้อยหรือเห็นด้วยน้อยหรือเชื่อมั่นน้อย

1.00 – 1.54 น้อยที่สุดหรือเห็นด้วยน้อยที่สุดหรือเชื่อมั่นน้อยที่สุด

3.7.2 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สูตรค่าความแปรปรวน (ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างของข้อมูลที่มีลักษณะเป็นความถี่

ค่าสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS